

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання вченої ради
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

від 14 червня 2024 р. № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти і науки
Рівненської обласної державної
адміністрації

від 20 червня 2024 р. № 154

Навчальна програма з позашкільної освіти
соціально-реабілітаційного напрямку
«Клуб спілкування «Гітара і ми»

1 рік навчання

м. Рівне – 2024

Автор:

Лілія ШЕХТЕР, завідувач відділу, керівник гуртків-методист комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради

Рецензенти:

Владислав ПАПУША, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти, кандидат психологічних наук Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Валентина БОБРОВСЬКА, методист комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сьогодні до числа найбільш актуальних питань освіти належить пробудити у гуртківців інтерес до проблем спілкування, ознайомити з прийомами та методами самовиховання; допомогти підлітку побачити себе збоку, розвивати загальні інтереси дітей.

Специфіка навчальної програми гуртка є сприяння вихованню у дітей навичок культурної поведінки, культури відпочинку, дозвілля, ввічливості, делікатності, навчання учнівської молоді культурного спілкування з однолітками, старшими за віком через нетрадиційні форми діяльності – створення тренінгово-творчого освітнього простору.

Особливий акцент у змісті програми зроблено на виховання гармонійної особистості, формуванні ціннісного ставлення до Світу, Природи, Людини, Мистецтва, виховання молоді в дусі широкої комунікабельності у поєднанні з національно-патріотичним вихованням.

В результаті навчання за програмою у дітях повинен активізуватись творець, з'явитися бажання пізнати себе, свої внутрішні можливості, реалізувати їх з користю для оточуючих, завдяки організації та участі у заходах. Усі заходи, які організовують вихованці гуртка спрямовані на формування морально стійкої особистості молоді людини, дають їй можливість будувати свої стосунки з іншими членами суспільства згідно із загальнолюдськими нормами.

Учні ознайомлюються з різними формами творчого спілкування, беруть участь в анкетуваннях, тестуваннях, тренінгах, акціях, походах, експедиціях. Вихованці отримують творчі завдання, які допомагають їм у розробці сценаріїв, клубних днів, навчаються добирати матеріали для конкурсів, інформаційних блоків, аналізують заходи, які проводять.

Заняття передбачають проведення практичних робіт: розвивальних вправ, психологічних ігор, тестів, дискусійних обговорень, що сприяє формуванню мотивації самопізнання та саморозвитку цільової групи.

Особливістю діяльності гуртка «Клуб спілкування «Гітара і ми» є поєднання соціально-реабілітаційних форм роботи з розвитком творчих здібностей шляхом навчання елементам супроводу на шести струнній гітарі.

Програма є адаптованою, в основу якої покладено основні підходи до організації педагогічної діяльності та тематичні розділи програми гуртка «Юний гітарист» (авт. В. КРУПНИК, газета «Позашкілля» №9, 2011 р.) та розділи по класу гітари програми дитячо-юнацького естрадно-духового оркестру (авт.: М. Г. НЕСТЕРУК, Н. М. ПЕТЛИЦЬКА, В. П. МЕЛЬНИК; Рекомендована МОН України (лист від 18.07.2007 р. № 1/11-5303); програми для гуртків, секцій, творчих об'єднань позашкільних закладів суспільно-громадського та художньо-естетичного напрямку (молодіжний клуб «Діалог») затвердженої Міністерством освіти і науки України (Київ 1996 рік). До навчальної програми молодіжного клубу «Діалог» внесено доповнення, що відображають такі особливості: організація занять навчально-тренінгового типу та поєднання засобів та форм діяльності камерного типу з розвантажувальними масовими заходами для підлітків та молоді, які не є його членами.

У програмі передбачено індивідуальну та групову роботу з вихованцями згідно з Положенням про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, яке затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 10.12.2008 року, № 1123.

Робота гуртка «Клуб спілкування «Гітара і ми» побудована на індивідуальних заняттях (гра на шести струнній гітарі, вокал) та групових (дуети, тріо, квартети, основи музичної грамоти, зведені репетиції, концертні виступи). На індивідуальних заняттях чисельний склад груп становить від одного до п'яти вихованців. У гуртку навчаються діти та підлітки від 10 до 18 років і навіть старші, які захоплюються цією справою.

Актуальність розробленої програми зумовлена сучасною дійсністю, пов'язаною з духовною кризою підростаючого покоління, несформованістю життєвої компетентності. Заняття з вокалу та гра на інструменті надають однакові можливості дітям: виявити свої творчі здібності; бути помітним і

відчувати себе часточкою єдиного творчого процесу; приймати участь у заходах; знімати фізичні та психічні перевантаження.

Основною метою програми є:

- об'єднання підлітків та молоді за інтересами у вільний від навчання час;
- створення умов для особистісного зростання вихованців, розвитку їх творчого потенціалу, виховання духовно збагаченої компетентної особистості.
- формування естетичних потреб у дітей;
- залучення дітей до музичного мистецтва;
- прищеплення їм інтересу і любові до музики, до гітарного виконання,
- творче відношення до набутих знань, сприяння поступовому гармонійному розвитку творчих і виконавських здібностей юних гітаристів,
- засвоєння учнями психологічних знань, що сприяють розвитку соціальної компетентності, сприяють успішній соціалізації, через підвищення психологічної культури, культури спілкування,
- розвиток толерантності, навичок спілкування;
- навчити підлітків організовувати та проводити заходи на різну тематику;
- вироблення навичок гармонійного спілкування, основою якого є доброзичливість;
- розвиток у дітей бажання постійного прагнення до духовного та фізичного вдосконалення;
- формування у підлітків спільної гармонії, фізичного, інтелектуального та духовного здоров'я;
- розвиток потенціалу духовних і творчих здібностей;
- позбавлення дітей скутості і емоційного напруження;
- розвиток здібностей концентрації уваги і уяви з використанням інтерактивних методів навчання та виховання;
- формування екологічного мислення, бережливого ставлення до Природи.
- створення високого рівня внутрішньої та зовнішньої культури;
- виховання у дітей почуття особистої гідності та поваги до оточуючих;
- створення більш глибокого розуміння у дітей поняття про істинне здоров'я;

- навчання гри на гітарі та розвивати вміння добирати акомпанемент до пісень.

Основні завдання полягають у формуванні таких *компетентностей*:

1. *Пізнавальної*, що забезпечує ознайомлення з кращими зразками світової музичної культури; оволодіння музично-теоретичними знаннями, яка орієнтована на оволодіння знаннями щодо шляхів співпраці учнівської молоді з громадськістю, основних шляхів учнівського самоврядування; прийомів риторичної майстерності та сутності емоційного інтелекту.

2. *Практичної*, що сприяє оволодінню основами гри на гітарі; участі у фестивально-концертній діяльності; гри в ансамблі; яка передбачає використання прийомів «Дитячої філософії» у мистецтві та під час соціальних комунікацій, інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення пошуку необхідної інформації та що сприяє оволодінню основ гри на музичному інструменті, розвитку музичних і ритмічних здібностей, навичок індивідуального виконання, участі у концертній діяльності.

3. *Творчої*, що забезпечує формування художньо-естетичного смаку та розширення загального світогляду; підвищення виконавської майстерності, виховання гармонійно розвиненої особистості; пошуку нових підходів до колективної імпровізації, формуванню творчих здібностей, музичного мислення, слуху; формування почуття ритму, розвиток виконавської майстерності; яка передбачає набуття досвіду власної творчої діяльності, розв'язання винахідницьких завдань, здатності проявляти ініціативу у організації творчих проєктів; розвиток творчих здібностей, системного, критичного та творчого мислення, уяви, фантазії; формування стійкої потреби у творчій самореалізації на благо громади, суспільства та держави.

4. *Соціальної*, що сприяє вихованню громадянської свідомості, національної гідності через виконання кращих творів вітчизняної музики; формуванню навиків професійної взаємодії в колективі, прагненню до створення комфортного, доброзичливого клімату. формування естетичного смаку; яка передбачає злагоджену роботу у команді, вміння слухати інших, дотримуватися взятих на

себе зобов'язань; ефективне протистояння медіаманіпуляціям у реальному та віртуальному світі; ціннісне ставлення до представників інших націй, культур, релігій, соціальних груп; мирне співіснування у колективі.

Доцільними формами й методами роботи за програмою є тренінги та тренінгові вправи, групова робота, міні-лекції, обговорення, діалог, дебати, рефлексія, перегляд відео, аналіз матеріалів, групові та рольові ігри, інформування, роз'яснення, приклади, переконання, розв'язання ситуацій, результативність участі в обласних, Всеукраїнських конкурсах, масових заходах, концертних програмах.

Перевіркою знань, умінь і навичок учнів є публічні виступи спочатку для батьків і друзів, потім творчі звіти й концерти, участь у воркшопах, конкурсах і фестивалях, масових заходах, концертних програмах.

Форми занять: теоретичні, практичні, тренінги, екскурсії, подорожі.

Форми роботи: індивідуальні, групові, колективні.

Термін навчання на основному рівні становить 1 рік. Заняття проходять 2 рази на тиждень – 5 годин. Керівник гуртка, враховуючи підготовку дітей, може сам визначити, скільки годин потрібно для опанування тієї чи іншої теми.

Програма є орієнтовною. Керівник колективу може вносити зміни й доповнення у її зміст, плануючи свою роботу з урахуванням стану матеріально-технічної бази закладу, інтересів вихованців тощо.

Основний рівень, 1 рік навчання

НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Усього
1.	Вступ	2	3	5
2.	Майстерня натхнення. Самопізнання, самовдосконалення, самоусвідомлення, самореалізація. 15	8	12	20

3.	Музична майстерня. Гра на музичному інструменті	12	50	62
4.	Майстерня настрою. Інтелектуальне і емоційно-вольове самовиховання.	8	12	20
5.	Майстерня успіху. Розвиток особистості в процесі спілкування.	9	11	20
6.	Майстерня цікавих ідей. Розвиток комунікативних умінь Масова робота гуртка Екскурсії, конкурси, змагання, свята	6	14	20
7.	Майстерня творчості. Самореалізація. Робота творчої лабораторії. Концертно-конкурсна діяльність.	4	26	30
8.	Підсумок	1	2	3
9.	Разом	50	130	180

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (5 год.).

Ознайомлення вихованців із темами занять, їх розкладом і формами проведення. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання.

Модуль 1. Майстерня натхнення (20 год.)

Самопізнання, самовдосконалення, самоусвідомлення, самореалізація

1.1. Ставлення до себе

Теоретична частина. Самопізнання, самоаналіз, самовиховання. У пошуках себе, особистість та її самопізнання. Перші кроки гри на гітарі.

Практична частина. Пісенне коло. Гра «Будьмо знайомі». Підготовка до Дня позашкілля. Розучування пісень.

1.2. Психологічний захист

Теоретична частина. Психологічний захист. Самозміна.

Практична частина. Тренінг «Я, Ти, Ми». Екскурсія «Емоції в природі».

Модуль 2. Музична майстерня (62 год.)

2.1. Гра на музичному інструменті.

Теоретична частина. Знайомство з інструментом: загальні відомості, будова та настроювання гітари. Посадка виконавця, положення гітари, постановка правої руки, лівої руки, типи звуко видобування (нігтевий, безнігтевий). Стрій гітари, позиції. Самостійне настроювання інструменту вихованцями. Прийоми гри. Самоконтроль та аналіз виконання, визначення труднощів і шляхів їх подолання вихованцями. Правила користування музичним інструментом. Стрій гітари, позиції. Типи виконання гри. Звуко видобування.

Вивчення нових акордів. Гра на гітарі в поєднанні зі співом за наявності в вихованця вокальних навичок.

Практична частина:

- фізичні вправи для підготовки гри на шестиструнній гітарі;
- вправи на формування правильної постави в положенні сидячи та стоячи;
- вправи на оволодіння основними прийомами звукоутворення та звуко видобування;
- акорди і спосіб їх видобування;
- арпеджіо, баре
- вправи, каденції і п'єси в межах першої позиції;
- вивчення в межах першої позиції;
- вивчення прийомів звуко видобування;
- флажолети (натуральні, штучні);
- вивчення нескладних музичних творів малої форми;
- вправи на вдосконалення техніки гри на гітарі;
- вивчення прийомів гри;
- вправи на формування «почуття ансамблю», синхронності звучання, визначення ведучої партії;
- одночасний початок і закінчення гри;
- узгодженість темпу і динаміки;
- вивчення сольних фрагментів ансамблевих творів;

- розвиток музично-слухової дисципліни;
- вправи на розвиток мелодико-гармонічного слуху (визначати на слух стійких і нестійких звуків, інтервалів, акордів, видів мінору);
- вправи на розвиток музичної пам'яті (вивчення вправ напам'ять).
- виконання акомпанементу по акордових схемах;

2.2. Музична грамота та сольфеджіо

Теоретична частина. Музичний звук і його властивості (висота, сила, тривалість, тембр). Нотний запис звуків. Октави. Регістри. Ключі. Тривалості. Паузи. Знаки альтерації. Нота з крапкою. Ліга. Сильні та слабкі долі такту. Ритм, метр, розмір. Затакт. Прості і складні розміри. Тактування. Читання нотних прикладів з тактуванням. Тон, півтон. Звукоряд. Тоніка. Лад. Мажор і мінор. Тривалості звуків і пауз (восьмі, четвертні, шістнадцяті, особливі види ритмічного поділу тривалостей). Складний музичний розмір. Будова мінорної гами. Види мінору. Головні ступені ладу. Музичні інтервали (до октави). Поняття акорду, тризвук секстакорд, кварт секстакорд, септакорд, домінант септакорд. Знаки скорочення та спрощення нотного письма. Абревіатура. Мінорний лад.

Практична частина. Побудова мажорного звукоряду. Визначення на слух стійких ступенів ладу. Позначення темпу і динаміки. Побудова мінорного звукоряду. Вивчення натурального гармонійного і мелодичного мінору. Інтервали. Ступенева і тонова величина інтервалів.

2.3. Ансамблева гра.

Теоретична частина. Види музичних ансамблів (дует, тріо, квартет, квінтет тощо.). Значення терміну «ансамбль». Ансамбль як невеликий колектив виконавців. Прослуховування музичних творів у виконанні кращих ансамблів гітаристів.

Практична частина:

- вивчення ансамблевих творів;
- підготовка концертних ансамблевих номерів;
- вправи на розвиток мелодико-гармонічного слуху;
- вправи на розвиток музичної пам'яті.

2.4. Музично-освітні бесіди і слухання музики .

Теоретична частина, теми для вивчення:

- роль і значення музики в нашому житті;
- жанрова різноманітність музики;
- про що розповідає музикант; музичний образ;
- музична мова; засоби виразності;
- структура музики (музичні форми);
- народно-пісенні джерела музики;
- пісня – мистецтво слова, що звучить;
- про музику «легку» і «серйозну».

Практична частина: робота над пісенним репертуаром, підготовка до концертних програм на різну тематику.

Модуль 3. Майстерня настрою (20 год.)

Інтелектуальне і емоційно-вольове самовиховання

3.1. Самооцінка та рівень домагань

Теоретична частина. Особистісна цінність. Самопроекція у майбутнє. Міжособистісні стосунки.

Практична частина. Вправа «Автопортрет». Вправи для розвитку вокальних здібностей. вивчення ансамблевих творів, пісень. Підготовка концертних номерів і програм.

3.2. Психологія переживань

Теоретична частина. Бесіда «Обережно – грип!». Подолання критичних ситуацій. Як перемогти невпевненість у собі. Профілактика стресових станів.

Практична частина. Відверта розмова за круглим столом. Підготовка до творчої програми. Екскурсія.

3.3. Отримання психологічної підтримки

Теоретична частина. Уява та її значення у міжособистісних відносинах.

Практична частина. Вправи для розвитку творчої уяви.

Модуль 4. Майстерня успіху (10 год.)

Розвиток особистості в процесі спілкування

4.1. Знайомство з проблемами спілкування.

Теоретична частина. Секрети спілкування. Хто я? Як скласти автопортрет. Я можу і я хочу. Основні правила спілкування. Як підвищити самооцінку.

4.2. Секрети внутрішнього світу людини.

Теоретична частина. Як розібратись у собі.

Практична частина. Підготовка до концертної програми.

4.3. Подолання конфлікту

Теоретична частина. Що таке успіх. Тренуємо настрій.

Практична частина. Розучування пісень весняного циклу.

Модуль 5. Майстерня цікавих ідей. Масова робота гуртка Робота творчої лабораторії (20 год.) Розвиток комунікативних умінь

5.1. Встановлення позитивного контакту при спілкуванні

Теоретична частина. Як встановити контакт. Бажання бути відвертим, щирим. Емоційний стан підлітка. Мобілізація уваги. Знімання напруження. Правило доброзичливості. Важливість пізнання іншого. Форми словесного впливу на співрозмовника.

Практична частина. Підтримка діючого репертуару. Краєзнавча подорож.

5.2. Важливість самореалізації

Теоретична частина. Розвиток спостережливості. Як загартувати організм. Підвищення самооцінки. Важливість у співпричетності у допомозі. Особливості виразності поведінки.

Практична частина. Комунікативні ігри. Вправи на розвиток уяви. Розучування пісень. Складання творчої програми до тижня самоврядування. Виготовлення сувенірів до свят. Підготовка до розваги «Ми талановиті». Розважальна програма «Ми талановиті». Підготовка до відкриття кемпінгу «Енергія життя». Участь у масових заходах.

Модуль 6. Майстерня творчості. Екскурсії, конкурси, змагання, свята (30 год.)

Теоретична частина .Покращення психоемоційного стану шляхом участі у масових заходах.

Практична частина: Участь у проведенні концертно-розважальних програм, музичних конкурсів, музичних ігор і розваг, родинних свят, екскурсій. Святкування Дня музики, Дня вчителя, Нового року, Різдвяних свят, Днів іменинника тощо. Рухливі ігри на свіжому повітрі. Відвідування концертів професійних виконавців. *Екскурсії:* В природу. До гідропарку, до парку історичної культури «Оствиця».

7. Підсумкове заняття (3 год.).

Концертно-розважальна програма «Коли всі разом». Плани на майбутнє.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- особливості самоаналізу;
- психолого-педагогічні методики щодо вивчення міжособистісних стосунків;
- як уникати конфліктних ситуацій;
- як підвищити рівень самооцінки;
- основні прийоми гри на шестиструнній гітарі;
- короткі відомості про історію гітари, її будову, назви частин інструмента, їхню взаємодію під час гри, правила догляду за інструментом;
- правильне положення корпусу, ніг, голови, рук, пальців;
- елементарні поняття з музичної грамоти;
- будову та можливості музичного інструменту (шестиструнної гітари);
- основні теоретичні поняття та музична термінологія;

- правила користування інструментом;
- жанри музики, основні стилі і напрямки;
- основна термінологія та поняття з ансамблевого виконавства.

Вихованці мають вміти:

- аналізувати соціальні ситуації і виробляти оптимальні програми поведінки в них.

- культури спілкування;
- духовну культуру;
- самооцінку.
- організовувати масові заходи;
- складати сценарії;
- добирати матеріали для проведення масових заходів;
- адаптуватись до мінливої реальності;
- виконувати пісні під власний супровід на гітарі.
- підбирати мелодії на слух;
- імпровізувати на задану тему;
- володіти основами гри на шестиструнній гітарі;
- користуватися початковими навичками звуковидобування та звуковедення;
- користуватися навичками виконання музичних творів малої форми;
- грати вправи для розвитку техніки гри, добиватися рівного чистого звуку;
- володіти практичним умінням сольного та ансамблевого виконавства;
- розвивати артистизм й індивідуальну манеру виконання;
- створювати образ засобами музичного виконавства;
- виконувати сольні твори з репертуару колективу.

Вихованці мають набути досвід:

- підвищення психологічної культури;
- розвитку здатності до самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення;
- набуття навичок конструктивного спілкування з людьми різних категорій;
- розвитку толерантності у комунікативній взаємодії з оточуючими;
- формування активної життєвої позиції;

- використання отриманих навичок самореалізації під час проведення масових заходів національно-патріотичного змісту.

Поняття, які повинні засвоїти вихованці

спілкування,

референтна група,

соціально-групові ролі,

лідерство,

конфлікт,

агресія,

дружба,

любов,

самотність,

маніпуляція,

мода,

чутки,

підлітковий вік.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заброцький М.М. Вікова психологія: Навч. посібник. / М. Заброцький. К., 1998. 92 с.
2. Жуков В. Українська мозаїка / Харків: ОНМЦПК, 2008
3. Максименко С. Д. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) / С.Д. Максименко, М.М. Заброцький. К.: Главник, 2005. 112 с.
4. Мізова М. Гендерні особливості уявлень про шлюбного партнера у старшому шкільному віці / М. Мізова. Ковалівка, 2008. 26 с.
5. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підручник / В. Москаленко. Київ, 2005. 624 с.
6. Кабалевський Д.М. Як розповідати дітям про музику? К., 2009. 192 с.
7. Лозова В., Троцько Г. Теоретичні основи виховання і навчання. Харків: ОВС, 2002
8. Психологічна енциклопедія / Упор. О. М. Степанова. К., 2006. 424 с.
9. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання. К.: ІЗМН., 1997.
10. Формування музичного мислення школярів. Методичні рекомендації. К.: МОН України, Інститут системних досліджень освіти, 1994.